

Løvforslaget sættes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Løvforslaget

vedtoges enstemmigt med 141 stemmer.

Formanden: Løvforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden (sidste) behandling af forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger vedrørende de indkaldte værnepligtiges økonomiske og sociale forhold [af Søgaard m. fl.].

(Første behandling af forslaget til folketingsbeslutning (nr. XIII) findes i tidenden sp. 1313, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 887).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslaget sættes først til forhandling.

Kurt Brauer: Det skal efter omstændighederne blive ganske kort. Socialistisk folkeparti har i betænkningen meddelt, at vi ikke kan medvirke til dette forslags gennemførelse, og jeg har allerede under førstebehandlingen af forslaget gjort opmærksom på hvorfor. Vi mener, at forslaget er udtryk for en forfalskning af militærudgifterne. Samfundet pålægger en vis gruppe borgere en social byrde, og man vil så forsøge at løse disse sociale problemer ved hjælp af forsvarsbudgettet og ikke over socialbudgettet, hvor de pågældende udgifter rettelig hører hjemme. Forslaget er altså efter SF's mening udtryk for en forfalskning af forsvarsbudgettet og af det sociale budget, og vi kan derfor ikke medvirke. Vi agter at stemme imod.

Kjær Rasmussen: Jeg skal holde mig til at tale om det stillede ændringsforslag. Det drejer sig i sit sigte om at få indført soldaterløn, den kan vi ikke være med til, og der-

for må vi gå imod det stillede ændringsforslag.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslaget.

Ændringsforslaget om en ny affattelse af forslaget til folketingsbeslutnings tekst *vedtoges* uden afstemning.

Forslaget til folketingsbeslutning som helhed sættes derefter til forhandling.

Ordføreren for forslagsstillerne (Søgaard): Jeg skal ikke blande mig i den diskussion, hr. Kurt Brauer rejser om forfalskning af forsvarsbudgettet og det sociale budget. Forslaget til folketingsbeslutning vedrørende økonomiske foranstaltninger for de værnepligtige giver i al enkelhed udtryk for, at vi nu agter at forbedre de værnepligtiges aflønningsforhold, og jeg tror, at de værnepligtige vil være godt tilfreds, uanset om pengene placeres det ene eller det andet sted på budgetterne. Det er nu lykkedes os efter 1½ års forløb at skabe enighed i hvert fald blandt et flertal af udvalgets medlemmer om en principiel forbedring af de værnepligtiges økonomiske og sociale vilkår. Som det fremgår af betænkningen, er det retningslinjerne i klimaudvalgets betænkning, som skal danne grundlag for de forbedringer, der kommer fremover. Her må naturligvis den direkte kontante støtte og også naturalydelseerne tilpasses de økonomiske muligheder over en årrække, og de må også forhandles med de værnepligtiges talsmænd.

Det er principielt afgørende, at der nu sættes gang i en udvikling, hvorved det — i hvert fald så længe værnepligten skal oprettholdes — tilstræbes at ligestille de unge værnepligtige økonomisk med tilsvarende unge i det civile liv. Det giver samtidig en mulighed for, at de unge værnepligtige kan få en mere civil tilværelse på en række områder i et ellers autoritært system.

Vi kan altså anbefale dette forslag til folketingsbeslutning.

Juul-Madsen: Med særdeles velvillig bistand fra den højtærede forsvarsminister har der i det nedsatte udvalg været ført en række drøftelser, der er foretaget en række undersøgelser, og der har været samråd med

[Juul-Madsen.]

ministeren, alt sammen gående ud på at kulegrave og undersøge problemerne omkring de værnepligtiges økonomiske og sociale forhold. Der er i udvalget bred enighed om, at man bør arbejde henimod at bedre disse forhold i takt med den forbedring, der sker i samfundet i al almindelighed, og der er enighed om, at det ikke alene er af betydning for den enkelte værnepligtiges psykiske og fysiske velbefindende, men at det naturligvis også har betydning for forsvarrets effektivitet, at der skabes det bedst mulige grundlag for et passende arbejdsklima for de indkaldte værnepligtige.

Personlig er jeg af den opfattelse, at for det store flertal af de værnepligtiges vedkommende er det ikke den kontant udbetalte løn, der for så vidt er den afgørende faktor i forbindelse med den værnepligtiges trivsel. Jeg tror derimod, at det, vi kan kalde det daglige miljø, herunder indkvarteringsforholdene — vel først og fremmest indkvarteringsfaciliteterne, dernæst kostforplejningen — er af meget afgørende betydning, og jeg er glad for, at forsvarsministeren for længe siden har foretaget forbedringer og indledt undersøgelser i retning af at tilvejebringe et moderne kostforplejningssystem på cafeteriabasis. Jeg tror også, at det stadig vil være ønskeligt, at en del naturalydelse bibeholdes. Først derefter, det er min opfattelse, er det den kontante løn, der kommer ind som en naturligvis yderligere interessant faktor for den værnepligtige.

Der har altså været enighed om i udvalget, at man skal arbejde henimod et system, hvor man forbedrer vilkårene, og man har opnået enighed med forsvarsministeren om, at denne via talsmændene nu går i gang med at skabe den ønskede forbedring.

Når man ønsker et effektivt forsvar, og det ønsker det konservative folkeparti, inden for rammerne af den fredsbevarende alliance, vi er tilsluttet, så må man selvfølgelig også betale omkostningerne, herunder rimelige vilkår for de indkaldte værnepligtige, og det konservative folkeparti kan derfor tilslutte sig det forslag, der her skal til afstemning.

Arne Christiansen: Som det fremgår af betænkningen er der i udvalget enighed om, at de værnepligtiges forhold må forbedres,

økonomisk som socialt. I princippet er der også — med en enkelt undtagelse — enighed om en egentlig aflønning efter de retningslinjer, der er udstukket i klimaudvalgets betænkning. Men som det ved tidligere behandlinger her i tinget er fremhævet, må sådanne forbedringer ske gradvis, tilpasset efter de økonomiske muligheder og med hensyntagen til de mest presserende behov.

Som det allerede er fremhævet her i dag, vil jeg også gerne pege på, at forsvarsministeren i udvalget har oplyst, at en række forbedringer f. eks. vedrørende kostforplejning vil kunne gennemføres administrativt, og at der allerede er taget initiativ i så henseende på en række områder. Jeg kan derfor med fuld sympati for de tanker, der ligger til grund for forslaget, på mit partis vegne anbefale at stemme for det.

Bilgrav-Nielsen: Da dette forslag var til behandling her i tinget første gang den 23. oktober 1968, gav jeg udtryk for, at vi i det radikale venstre var glade for det initiativ, der var taget, og jeg gav udtryk for, at vi ønskede, at vi måtte nå frem til en egentlig aflønning af de værnepligtige. Vi kan derfor være tilfreds med den udformning, som betænkningen har fået, og jeg har ikke mange bemærkninger at gøre.

Når det nævnes i betænkningen, at man i større omfang skal stille imod at få kostforplejningen afløst af cafeteria-systemet, så vil jeg dog gerne gøre den bemærkning, at det er understreget i betænkningen, at denne cafeteriaordning skal gælde alt personel. Jeg vil gerne understrege det, fordi det er min opfattelse, at det er væsentligt, at vi indretter os på en sådan måde på de nye kaserner med disse cafeteria-systemer, at der bliver et fælles bispisningssted for alle personelgrupper på kasernerne. Jeg mener, at tiden er løbet fra den adskillelse, vi har mellem officersgruppen, de menige og andre grupper; jeg mener, det er noget, vi må have øjnene åbne for, således at vi også ad den vej kan være med til at skabe mere, hvad skal vi sige, civiliserede forhold også på den militære arbejdsplads.

Derudover ville jeg gerne i tilknytning til det forslag, vi her behandler og står over for vedtagelsen af, nok en gang udtrykke min glæde over, at der fra det såkaldte klimaudvalg er kommet en række gode forslag, som

[Bilgrav-Nielsen.]

er blevet omsat til lov. Det gælder på dette område, det har været gældende for andre områder, navnlig vedrørende de nye talsmandsordninger. Jeg vil gerne ved denne lejlighed efterlyse den sidste betænkning fra dette klimaudvalg, som efter min information navnlig skulle dreje sig om de retsmæssige forhold, den militære straffelov, den militære retsplejelov og andet. Det er mit håb, at vi snart må se denne betænkning, idet jeg er af den overbevisning, at vi også dér kan få et godt udgangspunkt for en fornyet lovgivning.

Kjær Rasmussen: Efter at have hørt de foregående ordførere synes jeg nok, det er værd at holde fast ved, at dette forslag først og sidst drejer sig om indførelse af en egentlig soldaterløn; det er det, forslaget sigter på, og da vores forhold til militæruddgifter som bekendt er mere end afvisende, må vi naturligvis gå imod det foreliggende forslag.

Når dette er sagt, må jeg føje til, at VS naturligvis er mere end villig til at yde de værnepligtige social sikring, men det skal bare være over en anden lovgivning, over sociallovgivningen.

Forsvarsministeren (Ninn-Hansen): Denne sag er vi jo enige om, og det er selvfølgelig noget, jeg noterer med glæde, når et meget stort antal af tingets medlemmer kan blive enige om en sag vedrørende forsvaret. At jeg har et håb om, at det kunne brede sig også til andre områder, er vel ikke en overraskelse for nogen. Det er ganske naturligt, at vi i fællesskab søger at samle os om den opgave at give de værnepligtige bedre forhold. Der er, som det er blevet fremhævet, sket flere forbedringer, der måske ikke så meget drejer sig om det lønmæssige, men om deres placering og også deres menneskelige placering. Jeg tror, at ikke mindst den talsmandsordning, der er gennemført, har medført, at de værnepligtige er rigtigere stillet, end de var på et tidligere tidspunkt.

Jeg er taknemlig for, at udvalget ligesom regeringen har villet tage hensyn til de økonomiske forhold og har givet dette udtryk i betænkningen.

Med hensyn til disse forbedrede ordninger, vi ønsker, i væsentlig grad ad administrativ vej, vil jeg gerne sige, at på det

punkt, som flere har fremhævet, er det væsentlige for de værnepligtige, nemlig deres indkvarteringsforhold, skulle der efterhånden opstå nogen forbedring, dels ved den nye kaserne, der er taget i brug i Skive, dels ved den kaserne i Antvorskov, som finansudvalget for nylig har givet tilslutning til. Dermed være ikke sagt, at alt så vil være i orden med hensyn til indkvarteringsforholdene, men der vil i hvert fald blive tale om betydelige forbedringer.

Med hensyn til ændringen af kostforplejningen er vi alle enige om, at der må være tale om et cafeteria-system, at disse cafeteriaer må være åbne for alle grupper af personel, og at man skal søge at få gennemført en ordning så snart som muligt, således at det står personellet, derunder de værnepligtige, frit for, om de vil anvende den, og helst en ordning, så de betaler for kosten og til gengæld får udbetalt et større honorar, end de gør i øjeblikket. Der er gennemført forskellige forberedelser dertil, bl. a. har jeg for et stykke tid siden anmodet 3. revisionsdepartement om at foretage en undersøgelse vedrørende den regnskabsmæssige del af den nuværende kostforplejning for at få baggrunden for gennemførelse af den ordning, vi ønsker. Jeg håber, at vi i løbet af næste vinter kan nå frem til en nyordning her, og skal selvfølgelig også gerne arbejde med det på andre områder.

Der blev stillet mig spørgsmål om, hvordan det forholder sig med klimaudvalgets næste og, så vidt jeg husker, sidste betænkning; den, der vedrører retsplejeforholdene og straffeforholdene. Jeg har for nylig anmodet klimaudvalget om at fremskynde denne betænkning, idet regeringen, som det fremgik af den sidste åbningstale, er indstillet på at gennemføre ændringer på disse områder og selvsagt gerne vil have klimaudvalgets betænkning som grundlag. Men under alle omstændigheder er det vort ønske at gennemføre modernisering — og jeg tror også, jeg kan sige liberalisering — på disse områder.

Ordføreren for forslagsstillerne (Sogaard): Det plejer at være sådan, at når en ministers forslag får en god modtagelse, står han op og siger tak. Jeg vil gerne for mit og mit partis vedkommende sige tak for et godt udvalgsarbejde og tak for en god modta-

[Søgaard.]

gelse både hos ministeren og hos udvalgets medlemmer af det forslag, vi her har stillet, og som jeg nu forstår vi skal til at gennemføre.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslaget til folketingsbeslutning

vedtoges med 108 stemmer mod 5; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Formanden: Der vil nu blive givet forsvarsministeren meddelelse om denne vedtagelse.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om en investeringsfond for Færøerne m. v.

(Lovforslaget (nr. 168) findes i tillæg A. sp. 3887, fremsættelsen i tidenden sp. 5318).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Johan Nielsen: Da Færøerne ved hjemmestyreløven af 1948 overtog en del af de forpligtelser, som Danmark havde haft før, og stod halv skade på andre områder, var øerne mindst talt i en sørgelig forfatning. Vort produktionsapparat var ineffektivt, en stor del af fiskerflåden var gået til under anden verdenskrig, og størstedelen af det, som var tilbage, var håbløst forældet og umoderne. Vi manglede veje, vi manglede havne, og vi manglede skoler og fabrikker; vi manglede snart sagt alt på alle områder.

Nu var der vel ingen, som dengang kunne se, at udviklingen skulle gå i sådanne eksplosioner, som det er sket. Man gik i gang med at opbygge erhvervslivet, og man foretog nogle fejldispositioner til at begynde med, som kostede os dyrt, men med den ihærdighed, som kun et folk kan have, der har levet under de omstændigheder, som færingerne har levet under i tusind år, blev man ved, og med forståelse fra dansk side lykkedes det at udbygge den færøske fiskerflåde sådan, at den i dag er en af de bedste i verden.

Her tænker jeg også på det, at vi har

skibe med lang aktionsradius, så de kan fiske næsten hvor det skal være på den nordlige halvkugle, jeg tænker på, at mange af dem er hypermoderne og nogle af dem kan færdigbehandle fisken om bord. Man gik i gang med at bygge filetfabrikker, og man gik i gang med at bygge sygehuse, hospitaler og skoler og først og fremmest med at elektrificere øerne.

Det er klart, at disse opgaver kunne vi kun klare med stor forståelse fra dansk side. Man viste os også så stor forståelse, at da vi fik investeringsfonden af 29. januar 1964, kunne vi se, at det ville lykkes os meget godt at nå de mål, som vi havde sat os.

Den udvikling, som er sket siden, har været fantastisk. Vi har som sagt fået udbygget erhvervslivet, og vi har fået bygget hospitaler og sygehuse og skoler, seminarium og fiskefiletfabrikker, havne, veje, tunneler osv. Samtidig er vor levestandard steget, så den nærmer sig den, man har i Danmark, og de sociale forhold er blevet omtrent lige så gode, som de er i Danmark.

Derfor kan jeg hilse det foreliggende forslag til lov om ændring af lov om en investeringsfond for Færøerne særdeles velkommen.

Vi har vist, at vi kunne bruge den anden investeringsfond på en særdeles fornuftig måde — det kan de medlemmer af finansudvalget, som har været på Færøerne de sidste år, tale med om — og det er min inderste overbevisning, at den her foreslåede fond vil blive brugt lige så godt og lige så fornuftigt.

Hvis jeg skulle komme med nogen anke — det burde jeg vel ikke gøre, jeg burde kun sige tak — skulle det lige være det spørgsmål, hvorfor fonden er skåret ned. Når man tager hensyn til prisstigningerne, skulle man tro, at vi ville have fået en større investeringsfond; men der ligger måske forhold til grund, som jeg ikke kender noget til, eller måske ser man sådan på det, at man kan vende tilbage dertil senere.

For at belyse det gode resultat, vi har nået oppe på Færøerne, kan jeg lige nævne, at det under Grønlandsdebatten for nylig blev sagt, at der bliver ydet så store beløb til Grønland, at det er ca. 80.000 kr. pr. grønlandsk familie. Jeg kan til sammenligning nævne, at det, man fra dansk side yder til Færøerne, er ca. 2.000 kr. pr. indbygger, og så føler vi os endda meget stolte